

В Словашката република всяко лице има право на равно третиране при упражняване на своите права, както и на защита от дискриминация. Предприятията трябва да зачитат принципа на равно третиране не само при предоставянето на стоки и услуги, но и по отношение на заетостта — както за търсещите работа, така и за самите работодатели.

1. С какъв вид правна защита разполагам във Вашата държава, ако стана жертва на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

Едно от основните права, залегнали в Конституцията на Словашката република, е **правото на съдебна защита, чрез което лицата могат да защитят своите права пред независими съдилища, включително и пред Конституционния съд**, или пред друг орган на Словашката република, ако законът предвижда това.

Правото на съдебна защита се упражнява чрез подаване на молба за образуване на производство. Ако е налице нарушение или заплахата от нарушение на субективно право, притежателят на това право — независимо дали е физическо или юридическо лице — може да упражни правото си на съдебна защита, като подаде молба за образуване на производство, т.е. като предяви иск. Всяко физическо или юридическо лице има право да предяви иск. Съдилищата са длъжни да разглеждат всички иски.

От иска трябва да е ясно **какво** иска да постигне ищецът, т.е. **какви са исканията или търсените средства за правна защита**. В исканията (петитума) ищецът описва случая, който съдът трябва да разгледа и реши. Съдът не може да присъди повече от посоченото в исканията. В зависимост от резултата от производството съдът, разбира се, може да присъди по-малко от поисканото от ищеца; той може да присъди повече само когато в закона се предвижда специфична форма на уреждане на спора между страните или когато производството е могло да бъде образувано по инициатива на съда.

С оглед на това жертвата на нарушение на правата на човека в контекста на дейността на дадено предприятие има право на съдебна защита, като при предявяването на иск тя посочва в исканията си въпроса, който трябва да се разгледа и реши, както и обезщетението, което иска в качеството си на ищец пред съда.

В случаи на неправомерно незачитане на честта, достойнството, здравето или правото на неприкосновеност на личния живот на физическо лице, неговия семеен живот и др., увреденото лице има право да потърси обезщетение за нефинансова вреда пред съда. Размерът на нефинансовата вреда се определя в парично изражение най-вече във връзка със:

- жертвата, нейния живот до този момент и средата, в която живее и работи;
- сериозността на вредата и обстоятелствата, при които е настъпила;
- сериозността на последствията за личния живот на жертвата;
- сериозността на последствията за социалното положение на жертвата.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

Кодексът на труда забранява дискриминация в трудовите правоотношения, като по този начин директно изисква от предприятията да зачитат принципа на равно третиране в своите предоговорни и трудови правоотношения. В Закона за недопускането на дискриминация са предвидени по-подробни мерки, като той забранява дискриминация в трудовите и подобни правоотношения на основата на пол, религия или убеждения, раса, гражданство или принадлежност към етническа група, увреждания, възраст, сексуална ориентация, гражданско състояние и семейно положение, цвят на кожата, език, политически или други възгледи, национален или социален произход, имущество, социален пол или друго положение или в резултат на съобщаването за престъпление или за друга противообществена дейност.

Съгласно Закона за безопасните и здравословни условия на труд предприятията трябва да осъществяват надзор по отношение на безопасните условия на труд, сградите, пътищата, машините и техническото оборудване, работните процедури, организацията на труда и др., така че да гарантират здраве и безопасност при работа.

Конституцията на Словашката република предвижда, че никое лице не може да бъде изпращано за принудителен труд или принудителна служба. Престъпленията, при които са извършени сериозни нарушения на правата на човека, например нарушения на правото на свобода (като трафик на хора, ограничаване на личната свобода или на свободата на пребиваване), както и нарушения, пораждащи опасност за обществеността и околната среда (например незаконно обезвреждане на отпадъци, непозволено изпускане на замърсители, нарушения на разпоредбите за опазване на водите и въздуха, непозволено производство и боравене с вещества, които нарушават озоновия слой, и други), са класифицирани като престъпления в Наказателния кодекс в случаите, когато е налице престъпно намерение, във връзка с което този закон предвижда максимално наказание лишаване от свобода над пет години. Наказателната отговорност за такива престъпления се носи от извършителите, които могат да бъдат физически лица съгласно Наказателния кодекс или юридически лица съгласно Закона за наказателната отговорност на юридическите лица и Наказателния кодекс.

От посоченото по-горе следва, че в случаи на тежки нарушения на правата на човека, включително екологични престъпления и тежки форми на експлоатация на труда, се прилагат специфични правила по отношение на срока на наказанието, който съгласно Наказателния кодекс е по-дълъг в случай на престъпление, отколкото в случай на нарушение.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

При спорове, обхванати от международното право, трябва да се определи кой съд ще разгледа случая и ще се произнесе по него, както и съгласно кое право трябва да се определят фактите. Законът относно международното частно и процесуално право, чиято цел е да се определи коя правна система урежда гражданските, търговските, семейните, трудовите и други подобни правоотношения с международен елемент, съдържа част относно международното процесуално право, в която се определят случаите, в които са компетентни словашките съдилища, случаите, в които словашките съдилища разполагат с изключителна компетентност, и случаите, в които страните по спора са свободни да изберат варианта за

производство пред словашки съд. Трябва да се подчертае, че словашките съдилища винаги следват словашките процесуални разпоредби и ако словашкият съдебен орган не установи съдържанието на чуждестранно право в разумен период от време или ако е трудно или невъзможно да се установи съдържанието на чуждестранно право, в производството ще се използва словашкото право.

В тази ситуация обикновено се прилагат само разпоредбите на словашкия Закон относно международното частно и процесуално право, отнасящи се до избора на съд по взаимно съгласие, т.е. двете страни по спора се споразумяват случаят да бъде разгледан от словашки съд. Ако обаче споразумението за избора на съд би било от полза само за една от страните, продължава да е защитено правото на страните да се обърнат към друг съд. При спорове, свързани с трудови, застрахователни и потребителски договори, споразуменията за избор на съд са валидни само ако не изключват компетентността на съдилищата на държавата, в която пребивава ищецът, или ако са сключени след възникване на спора.

За повече информация се обърнете към:

[Национално звено за контакт относно стопанска дейност и права на човека \(Národné kontaktné miesto pre podnikanie a ľudské práva\)](#)

[Министерство на правосъдието на Словашката република](#)

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други държавни служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във Вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

В Конституцията на Словакия е предвиден [публичен защитник на правата на човека \(омбудсман\)](#). Словашкият омбудсман се назначава от Националния съвет на Словашката република и към него могат да се обръщат физически и юридически лица, които считат, че основните им права или свободи са нарушени от действие, решение или бездействие на публичен орган. Това означава, че лице, което не живее в Словакия, или чийто права и свободи не са нарушени от словашки публични органи, може да се обърне към словашкия омбудсман за съвет, но омбудсманът не разполага с правомощия да разгледа случая или да предприеме действия по спора.

[Словашкият национален център за правата на човека \(Slovenské národné stredisko pre ľudské práva\)](#) е националната институция за правата на човека и също така е националният орган за защита от дискриминация. Основната задача на центъра е да се гарантира зачитане на правата на човека и основните свободи в Словашката република, включително на принципа на равно третиране. Центърът извършва широк набор от дейности с цел изпълнение на своята мисия и предоставя различни услуги в областта на защитата и зачитането на правата на човека, като същевременно си сътрудничи тясно с международни организации и институции по правата на човека. През септември 2018 г. **Словашкият национален център за правата на човека установи националното звено за контакт относно стопанска дейност и права на човека**. В съответствие със законодателството, регламентиращо дейностите и функционирането на учредителното образувание, звеното предоставя, наред с другото, правни консултации относно дискриминация на работното място (включително безплатно представителство в съдебни производства) и консултации относно защитата на правата на човека и основните свободи във възможно най-голяма степен — от спорове, свързани с равенството между половете, до опазване на околната среда, **но само на територията на Словакия** (в съответствие с Гражданския процесуален кодекс, съгласно който компетентният общ съд за дадено физическо лице е съдът, в рамките на чиято територия живее то, както и в съответствие със Закона относно международното частно и процесуално право).

В областта на опазването на околната среда Словакия е създала **Словашкия инспекторат по околната среда (Slovenská inšpekcia životného prostredia)**, чрез който Министерството на околната среда осъществява държавен надзор и налага санкции на физически лица, предприятия и други юридически лица в съответствие със Закона за опазването на природата и ландшафта, като неговата юрисдикция обхваща **територията на Словашката република, поради което нарушенията на посочения закон трябва да са извършени на територията на Словашката република**.

Законът за инспекциите на труда и за незаконния труд и незаконно упражняваната трудова дейност регламентира **инспектирането на труда на територията на Словашката република, което означава, че нарушенията на посочения закон трябва да са извършени на територията на Словашката република**.

От посоченото по-горе следва, че ако дадено лице счита, че неговите основни права на човека и свободи са нарушени, но не е гражданин на държава — членка на Европейския съюз, и не живее на територията на Европейския съюз, то не може да поиска ефективна правна защита от националните органи, които защитават основните права и свободи в Словашката република.

5. Вашата държава налага ли задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези дейности във Вашата държава? Има ли публични доклади, които предоставят информация относно функционирането на системата?

Словашката република не задължава европейските многонационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби, тъй като такава задължение се налага само на държавните органи и на самоуправляващите се териториални звена и други органи на Словашката република в съответствие със Закона за жалбите. Като държава — членка на Европейския съюз, Словашката република трябва да прилага европейското законодателство.

В Словакия многонационалните дружества могат да се свържат с националното звено за контакт относно стопанска дейност и права на човека, което предоставя обучение, както и правни и други консултации в тази област.

Медиацията е доброволен процес, който служи за облекчаване на съдилищата от разглеждане на спорове. В Словакия медиацията се регламентира от Закона за медиацията, като се предвижда извънсъдебно решаване на спорове в областта на гражданското право, семейното право, търговските задължения и трудовите правоотношения, както и на трансгранични спорове, произтичащи от подобни правоотношения между субекти с пребиваване или обичайно пребиваване в държава — членка на Европейския съюз. В съответствие с Гражданския процесуален кодекс целта на съда следва винаги да бъде да се постигне уреждане на спора по взаимно съгласие. Съдът може да предложи на страните да решат спора чрез медиация, но не и да им нареди. Медиацията изисква доброволното съгласие и активно участие на засегнатите страни.

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кои разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

В Словакия Законът за жертвите на престъпления предвижда следното определение на понятието „жертва“: особено уязвими жертви (деца, лица над 75-годишна възраст, лица с увреждания, жертви на трафик на хора, организирана престъпност, което и да е от престъпленията срещу човешкото достойнство, което и да е от терористичните престъпления, жертви на престъпления, свързани с насилие или със заплахи за насилие поради техния пол, сексуална ориентация, гражданство, раса или етническа принадлежност, религия или убеждения, жертви на други престъпления, изложени на по-голям риск от повторна виктимизация въз основа на индивидуална оценка на жертвата и личните ѝ характеристики, отношения с извършителя или зависимост от нарушителя, както и вида или естеството на престъплението и обстоятелствата около него) за целите на производствата по словашкото законодателство.

Правоприлагащите органи (прокуратура и полиция), съдилищата и образуванията, които предоставят помощ на жертвите, трябва да информират последните за техните права по прост и разбираем начин. По-специално те трябва да отчетат трудностите при разбирането или комуникацията, произтичащи от определени видове увреждания, езикови познания или ограничената способност на дадена жертва да се изразява. В наказателните производства жертвите имат статут на страна, съобщила за престъпление, увредено лице или свидетел и се ползват от правата и задълженията, свързани с техния статут, съгласно Наказателния процесуален кодекс. Правоприлагащите органи, съдилищата и образуванията, които предоставят помощ на жертвите, извършват индивидуални оценки на жертвите във връзка с тежестта на извършеното престъпление, за да определят дали жертвата е особено уязвима, като целта е да се предотврати повторна виктимизация.

На жертвите се предоставя правна помощ под формата на правна информация и законово представителство в наказателни производства и граждански производства, както и при предявяването на иски за вреди. Правната помощ се предоставя на жертвите от Центъра за правна помощ (*Centrum právnej pomoci*) съгласно условията и в рамките на обхвата, определен в Закона за правна помощ за нуждаещи се лица. Центърът за правна помощ предоставя правна помощ на всички физически лица по спорове в национален план, а при трансгранични спорове — само на физически лица с пребиваване или обичайно пребиваване на територията на държава членка. В съответствие с условията на международен договор, по който Словашката република е страна, или въз основа на реципрочност, обявена от Министерство на правосъдието на Словашката република, правна помощ се предоставя и във връзка с производства пред съд в Словашката република на гражданите на държава, която е страна по международен договор, или на лица, които обичайно пребивават на територията на такава държава, или на лица, при които предметът на производството в съд на Словашката република е пряко свързан с предишното им обичайно пребиваване на територията на Словашката република. Не се изключва представителството от адвокат (или процесуален представител) в съответствие със Закона за адвокатската професия и Закона относно търговската дейност.

Нуждаещите се лица (чийто доход е по-нисък от 1,4 пъти от жизнения минимум (в Словакия) или които получават помощи като нуждаещи се лица (в Словакия) имат право на безплатна правна помощ от Центъра за правна помощ, при условие че спорът не е очевидно неоснователен и сумата, предмет на спора, надхвърля размера на минималната заплата, определена по закон.

Ищците имат право на правна помощ от Центъра за правна помощ, който поема 20 % от разходите за законно представителство, ако изпълняват едновременно следните три условия: доходът на ищеца надхвърля с 1,4 пъти жизнения минимум (в Словакия) и същевременно не надхвърля с 1,6 пъти тази сума, като той не е в състояние да обезпечи предоставянето на правни услуги със своите активи, спорът не е очевидно неоснователен и сумата, предмет на спора, надхвърля размера на минималната заплата, определена по закон. Преди да предостави правна помощ, Центърът винаги извършва оценка дали тези правила са спазени.

В други случаи жертвите наемат свой собствен адвокат (или процесуален представител) за тяхна сметка.

Защитата на правата на лицата, сигнализиращи за нередности, представлява специален раздел. Законът за защита на лицата, сигнализиращи за нередности, регламентира условията за предоставяне на защита на лицата в трудови правоотношения във връзка със съобщаването за престъпления или други противообществени дейности, правата и задълженията на лицата при съобщаването за противообществени дейности, както и създаването, статута и компетентността на Службата за защита на лицата, сигнализиращи за нередности (*Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti*).

Лицата, сигнализиращи за нередности, могат да поискат защита при съобщаването за сериозна противообществена дейност, която представлява престъпление, или по време на наказателно производство. Искането се отправя до прокурор. Ако искане за защита на лице, сигнализиращо за нередност, бъде отправено до друг публичен орган, то незабавно се препраща на прокурор. Ако прокурорът установи, че лицето, сигнализиращо за нередност, което е поискало защита, е подало обосновано уведомление, той незабавно осигурява защита на въпросното лице. На лицата, сигнализиращи за нередности, се предоставя специална защита, за да се предотврати виктимизация, така че нарушителят да не може да виктимизира въпросното лице чрез заплахи, сплашване, принуда или злоупотреба с власт, чрез отмъщение или като по друг начин посегне на физическата или психологическата неприкосновеност на жертвата.

В случай че жертвата подава жалба за дискриминация, се осигурява защита съгласно Закона за недопускане на дискриминация, в съответствие с който необоснованите мерки срещу жалбоподател също се считат за форма на дискриминация. В случаи, свързани с дискриминация, Словашкият национален център за правата на човека предоставя правни консултации и също така може да представлява жертвите в съдебни производства. Гражданството на жертвите не се взема предвид, но защита може да се предоставя само на жертви, намиращи се на територията на Словашката република.

Последна актуализация: 27/02/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.